

5. річник *Studium Carpato-Ruthenorum* є закінчений

Минуло лем пару днів од часу, як абсолвенты тогорічної Міджінародной літній школы русиньского языка і культуры в Пряшові славностно собі перевзяли сертифікаты *Studium Carpato-Ruthenorum 2014* з рук проректоркы Пряшівской універзیتی **ПаедДр. Іваны Цімермановой, ПгД.**, і в барз приємній атмосфері послідній раз доведна собі заспівали, затанцєвали і забавили ся. Таким способом був завершений 5. річник успішного і в світі унікатного проекту, організованого **Інштїтутом русиньского языка і культуры на Пряшівській універзїті.**

Каждый рік на літній школі ся стрічають люде з різних країн світа, різних вікових генерацій, жебы ся штось дізнали о малім, но світовім русиньскім народі, о ёго языку, історії, культурі і етнографії. Можность запоїти ся до того проекту мають і штуденты Пряшівской універзїты – в рамках выберовых предметів. Позїтивом про русиністіку і русиньскый рух на Словакії є, же штуденты зачинають тоту можность выживвати, і так в рамках педагогічного процесу того міджінародного проекту здобывати знаня од домашніх і заграничних одборників на карпаторусиністіку. На основі прямої участі на дакількох річниках проекту можу сконштатовати, же каждым роком ся богаты програм літній школы выліпшує. Уже з пятьрічними скушеностями організаторы выберать про участників того найінтересніше, што бы про них могло быти приносом і росшырити обзор знань з русиньских штудій. Зато є тот проект з рока на рік успішній і култівованійшый.

Юбілейній 5. річник мав єдно вызначне шпеціфікум в порівнаню з попередніма штирєма річниками – запоїла ся до нєго лем молода генерація люде, переважно штуденты домашніх і заграничних універзїт. Вдяка тому могли створити „перфектну партію“ зо сплочными інтересами, яка сі тогорічне „школованя“ досправды наповно уживала. Сплочный супроводный програм літній школы собі все доповнили іщі властным програмом, і так інтензівно спознавали край, де Русины жыють, історичны міста выходной Словакії, коштовали містны їдла і напої, бавили ся при модерній музиці, но не обышли ани фолклор.

На супроводных акціях і екскурзіях по регіоні участницы ближе спознавали історію, культуру, традиції і звыкы Русинів. Взяти участь на годині русиньского языка в русиньскій Основній школі Анатолія Кралицького в Чабинах, де шыковны діточкы веджены креативными учительками **ПаедДр. Марієв Ясиков** і **Моніков Сіриков** про них приправили культурный програм. Завітали до єдного з двох світових музеїв краля поп-арту з русиньскым корінєм – Музея модерного уменя Е. Варгола в Міджілабірцях. В Краснім Броді коло розвалин монастыря з чудотворным студником дізнали ся о ёго історії. На цїнтерю в Чертіжнім, де суть похованы вызначны особы політичного, культурного і народностного жывота Русинів, запалили свічку на гробі Адолфа Добрянського.

Тогорічны штуденты літній школы не зістали лем на Словакії. Інтереснов про каждого была екскурзія на Лемковину – до купельного міста Криниця в Польщі, яком нас спороваджав вызначный лемківскый поет Петро Трохановскый. В Криниці ся народив і творив лемківскый інсітний маляр Епіфан Дровняк (Никіфор Крыницькый), ту стоїть ёго памятник і музей. Екскурзія продовжовала дале на Словакії – в русиньскім селі Курів (окр. Бардеєв), де домашній фолклорный колектив *Курівчан* про участників літній школы приправив культурный програм під назвов *Пастырьске Русаля*, частєв котрого была і традична русиньска свадьба. Програм продовжовав танцєм, співом і забавов...

Штуденты літній школы дале взяти участь і на Літературнім вечорі з авторьскым читанєм літературных творів з продукції домашніх авторів **Штефана Сухого** і **Миколая Ксеняка**, і **Олены Дуць-Файфер** з Польщі. Кулмінаціов вечора было **передаваня літературной Премії Александра Духновича за русиньску літературу на рік 2014**, яку од року 1999 уділює **Карпаторусиньскый научный центр в США** і спонзорує канадський філантроп з русиньскым корінєм **Штефан Чєпа** з Торонта. Тогорічным лавреатом премії ся став **Штефан Смолей** з Міджілаборець за книгу *Бурі над Бєскидами*, яку в році 2013 выдала Академія русиньской культуры в СР.

Інтереснов частєв програму літній школы были супроводны акції, а міджі нима творивы ділні. Їх выслїдки мож было відіти і на заключнім вечорі – традичны, але і модерни писанкы, а чути скоро каждый день – русиньскы співанкы.

Самособов, тото є лем часть із 3-тыжднёвого богатого програму пятого річника проекту *Studium Carpato-Ruthenorum 2014*, який тогорічны участницы абсолвовали. Але што о тім буду писати? Ліпше є того вшытко зажити. Зато пропую: приголосьте ся на Міджінародну літню школу русиньского языка і культуры в році 2015. Треба нам знати свою історію, язык і культуру, бо як повів Людовіт Штур: „**Народ без знань о собі і предках своїх є громадєв рабських скор.**“

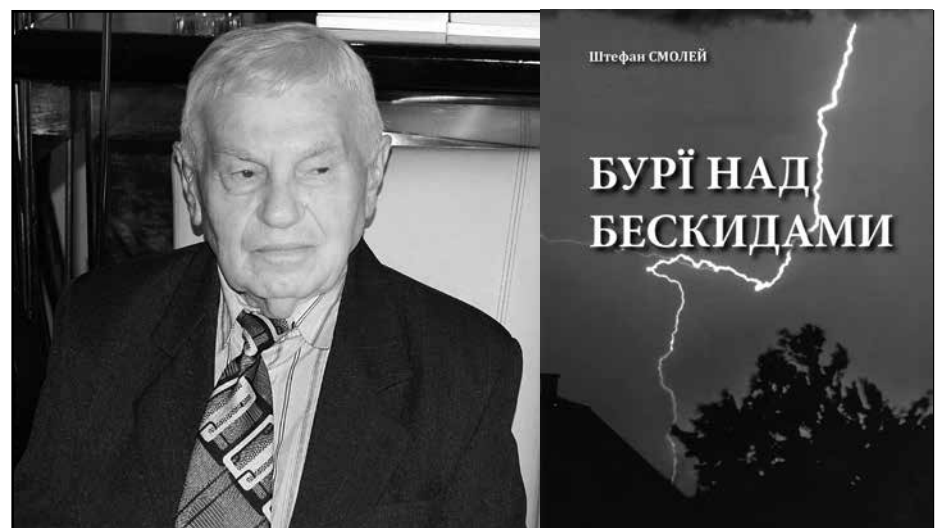
Мгр. Зденка ЦІТРЯКОВА, Колонїця

• В рамках супроводных акцій *Studium Carpato-Ruthenorum 2014* часть штудентів навцівила і місто Криницю, де жыють і Русины/Лемкы, і на памятку ся сфотографовали коло **Памятника лемківского маляря Епіфана Дровняка (Никіфор Крыницькый).**

• Єдноє із традичных супроводных акцій *Studium Carpato-Ruthenorum* є **Літературній вечур**, на котрім т. р. выступили і: (зліва) **О. Дуць-Файфер**, **П. Крафчік** і **Ш. Сухый**.

• Того року на нїм **Премію А. Духновича за русиньску літературу** дістав **писатель Ш. Смолей** з Міджілаборець за книжку *Бурі над Бєскидами*.

• На заключній церїемонії были **передаваны сертифікаты абсолвентам 5. Міджінародной літній школы русиньского языка і культуры**. Окрем інших, з рук проректоркы **ПУ ПаедДр. І. Цімермановой, ПгД.**, **сертифікат** перевзя і **Алексей Меморіч** із США.

Выбрала собі русиністіку і має ясны цілі

(К 50. народенинам
ПгДр. Кветославы КОПОРОВОЙ, ПгД.)

В тых днях росшырила круг юбілюючих русиністів на Словакії одборна асистентка Інштитуту русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты в Пряшові ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД. Родачка із Пчоліного (окр. Снина) перед вступом до світа науки-русиністікі перешла дакількорічнов практичнов приправов у професіях, якы їй помогли найти одповіді на принципіалны вопросы повязаны з етнічностев карпатьскых Русинів, враховано властной. Вдяка контактам нелем з ученыма – русиністами домашніма і заграничныма, але і з простыма Русинами

жыючіма в регіоні северовыходной Словакії, ся сформовали їй ясны погляды на темы і проблеми, о якых ся і з великим одступом часу од року 1989 в русиньскім народностнім контексті вели і ведуть полемікы. Без їх вирішїня про самого себе у своїм внутрі тяжко бы было каждому чоловікови жыти і з істотов рушати ся в світі науки, яку собі выбрав, ставляти собі конкретны цілі і наповнєвати їх обсяг практичнов роботы. Думаеме собі, же наша юбілантка є з категорії тых людей, котры ани в особнім, ани в професіоналізм жывоті ніч не охабляють на нагоду. Все думать допереду, все має приправлены альтернативы на рішаня проблемів, з якыма ся „бавить“ і аналізує їх доты, покы не є спокійна з выслідком. Наісто і вік, якого ся доживать, є вызначным фактором, який чоловікови уж ани не доволить к будь-яким проблемам ставляти ся інакше.

Кветослава Копорова (роджена Головачова) ся народила 25. юла 1964 у Снині. Основну школу выходила в Пчолінім, де жыла з родічима як їх єдина дїтина аж до закінчїня середнєшкольскых штудій на сниньскій гімназії (1982), де ся учила в класі з українським языком навчаня. Высокошкольску освіту здобыла на Універзіті Павла Йозефа Шафаріка в Кошіцях, де выштудовала учительску комбінацію словацькый язык і література – українськый язык і література на Філозофічній факулті в Пряшові (1982 – 1987). Наслідно наступила на куртый час робити як методік культурно-освітнєй роботы до української культурно-сполоченської організації „Культурний союз українських трудящих“ (КСУТ) в Пряшові, але бівшу часть свого професіонального жывота одробила в народностній масмедіалній сфері, наперед як редакторка українського тыжденника „Нове життя“, а од року 1991 як редакторка русиньскых періодік *Русин* і *Народны новинки*, з якыма активно сполупрацує доднесь. Тоту роботу не перерушила ани по тім, кідь в році 2007 наступила до учительской професії як високошкольска асистентка русиньского языка до тогдышнєго Інштитуту регіональных і народностных штудій Пряшівской універзіты на Одділіня русиньского языка і культуры, яке за рік пізніше ся перетрансформовало на самостатный Інштитут русиньского языка і культуры. Од тогды К. Копорова зачинать робити научну роботу а притім студентів учить культурі русиньского літературного языка в єго устній і писомній подобі. Під її веджінєм уж дакілько років у русиньскых періодіках *Народны новинки* і *Русин* ся обявляють статі студентів, яким так прививать любов к русиньскому слову і култівує їх редакторскы і писательскы способности.

В рамках підвишованя кваліфікації К. Копорова в році 2007 наступила на Філозофічну факулту Пряшівской універзіты на екстерны п'ятьрічны докторскы штудії в штудійнім одборі Славянскы языки і літературы, в штудійнім програмі Славістика зо замірянєм на русиньскый язык, як многосторонно приправлена абсолвентка ФФ УПІШ у Пряшові. Уж в рамках високошкольскых штудій (1982 – 1987) абсолвовала про свою будучу научну роботу такы важны дісціпліны, як основы старославянського і церьковнославянського языка, історічну ґраматіку і діалектологію українського і словацького языка, а навывше і основы інших славянських языків – російского, польского і чеського. Была то солідна база знань, спершу на написаня дипломной роботы з области діалектології із замірянєм на выходо- і западоземплінскы русиньскы діалекты, котры

(Продовжїня на 3. стор.)

• Тогорічны абсолвенты бакаларьского і магістерьского штудійного програму Русиньскый язык і література в комбінації з іншыма предметами на Пряшівській універзіті: (зліва) Мгр. В. Сопкова, Мгр. М. Павліч, Мгр. П. Міхловичова, Мгр. М. Дзубова, Бк. Я. Сташкова і Мгр. З. Цітрякова.
Фотка: А. Ветошева.

Новы молоды русиністы

13. юна 2014 на Пряшівській універзіті закінчило свої п'ятьрічны штудії учительского програму русиньскый язык і література (в комбінації предметів) п'ять новых магістрів. Суть то абсолвенты Філозофічної факулты і Факулты гуманітних і природных наук Пряшівской універзіты, котры в тот день здали свої послідні штатны экзамены з русиньского языка і літературы на Інштитуті русиньского языка і культуры: **Петра Міхловичова** з Пряшова (в комбінації з анґліцькым языком і літературов), **Вероніка Сопкова** з Плавча, **Мірослава Дзубова** з Ублї, **Михал Павліч** з Пряшова (вшыткы в комбінації зо словацькым языком і літературов) і **Зденка Цітрякова** з Колоніці (в комбінації з витварным уменєм). Позітивным фактом про ІРЯК ПУ, але тыж в обцім про русиністіку як таку, є тот, же вшыткы уведжены абсолвенты написали і успішно обгаїли свої дипломовы роботы з русиньского языка або з русиньской

літературы, што є про них добрым предпкладом, жебы продовжовали штудії в докторьскім програмі славістика – русиньскый язык і література, котрый Пряшівска універзіта отворить од нового академічного року 2014/2015. Тїшить нас, же тоту можливість уж тепер вирішили дакотры із свіжих абсолвентів схосновати, і од септембра 2014 зачнуть свої докторскы штудії в інтерній або екстерній формі. Так ся властно зачинать писати нова етапа розвою русиністікы на Пряшівській універзіті і на Словакії, коли високошкольску освіту III. ступня з русиньского языка і літературы зачнуть здобывати абсолвенты I. і II. ступня того істого програму штудій. Значить, родить ся в нас нова надія на перспективу і вірїме, же за 4 – 5 років ряды сучасных ученых-русиністів росшырять якраз тоты молоды одборници на русиністіку, выхованы Інштитутом русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты. -ап-

Вольбы до Выбору про народностны меншыны

4. юла 2014 одбыли ся вольбы членів і наградників до Выбору про народностны меншыны і етнічны ґрупы (ВНМЕГ) Рады влады СР. Як знаме, членове того выбору суть офіціалныма, штатом узнаныма представителями каждой народностной меншыны і беруть участь на реалізації народностных прав в практичнім жывоті.

За русиньску народностну меншыну было зареґістрованых на Урядї влады СР 12 організації з правом голосованя, якы дали повну міць мені як волителєви на реалізацію волеб. Далшы русиньскы організації ся не зареґістровали ани не предложили свою кандидатуру, также ем волив сам. За довіру хочу подяковати вшыткым організаціям. Волив ем подля інструкцій, якы ем дістав, што каждая організація може перевірити подля выслідків волеб в нотарьскій записніці на сторінці Уряду влады СР (одказ ниже).

За членів ВНМЕГ за русиньску народностну меншыну были зволены **Мілан Мнягончак** (Гуменне) і **Ян Липиньскый** (Братіслава), за наградників **Мілан Піліп** (Братіслава) і **Петро Медвідь** (Пряшів). Зарівно подля статі 5 Порядку засіданя Округлого стола Русинів Словеньска (ОСРС) ся члены М. Мнягончак і Я. Липиньскый стають членами Презідії ОСРС „ex offio“. Лінк на выслідкы волеб опулікованы на сторінці Уряду влады СР: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/>
Мілан ПІЛІП, Братіслава

Конець рока з писательков Маріов Ґіровов

Так, як на кінцю каждого школьского рока, і тепер в **Основній школі в Калній Ростоці** директорка школы **ПаедДр. Марцела Рунянинова** послідній тыждень наплановала так, жебы діти го у школі пережыли якнайінтересніше. Ёй позваня прияла русиньска писателька **Марія Ґірова**, котра дітєм приправила прекрасне дополудня. Писательку привітала окрем директоркы і председкыня РОС у Калній Ростоці **Мірослава Ґірова**, котра сіла міджі діти і з великим інтересом слухала з нима слова нашой писателькы. Она найперше росповіла як зачала писати, як жыла в роднім селі Руське, котре днесь уж не є на мапі Словеньска. Прочітала свої курты повіданя, через котры діти спознавали писательку, ей сестру і братів, маму і інших, котры формовали жывот Марії Ґіровой, бо як повіла Марія Ґірова, ей творчость выходить з пережытого. Ёй літературны творы – то є образ ей жывота. Ёй сповідь была дуже интересна і емоціонална, же нераз ся слухачам заблїсли слызы в очах. Наконєць бісіды діти подяковали пані Ґіровой і подаровали букету квіток, котра ей мала припомянути красно пережыты моменты з дітми у Калній Ростоці.

Выбрала собі русиністіку і має ясны цілі

(Закінчїня із 2. стор.)

за дакілько років пізніше (1995) ся стали оснований про кодифікацію русинського языка на Словакії, а за далшых 17 років і на написаня і обгаїня ей дізертачной работы (2012).

На основі здобытых знань з высше уведжених языків, які в основі належать до вшитых трёх груп славянських языків, як і вдяка штудіям доповнюючих предметів, потрібных про освоїня лінгвістики даних языків з діахронного і синхронного аспекту, К. Копорова мала передусловія выбрати собі про свою дізертачну роботу тему звязану з будь-яким із уведжених выходославянських ці западославянських языків. Але вдяка новым условіям і сполоченсько-політичному розвою по році 1989 як новинарька ся стала інтегралнов частёв ревіталізачного процесу свого материнського языка і народной ідентіты Русинів, к яким ся голосить, што природно переросло і до ей професіонального інтересу о новоформуючу ся в нашім контексті дисципліну – русиністіку, котра на Пряшівській універзіті, як єдиній на Словакії, ся розвивать од року 1999. Дакількорічна новинарьска практика в народностных масмедіях – спершу в українськїм, але главно в русинськїх періодіках по році 1989, значить, пару років перед ей наступом до научно-педагогічної практики, помогло ей беспосереднё спознати реалну соціолінгвістичну і народностну сітуацію Русинів на северовыходї Словакії і в далшых країнах карпатської области. Наповно їх абсорбовала, а наслідно в своїх роботах – спершу публіцистичных а пізніше і в научных – чутливо і обективно оцінёвала, причім ся поступно заміряла на проблемы фонетіки і фонології, орфоєпії а в ей рамках найновше на акцентологію формуючого ся нового славянського літературного языка. У процесі научной работы все памятала на то, жебы ей выслідки были в першім рядї приносом про теорію розвиваючого ся русинського языка, але главно про практичне выужытя в тях функчных сферах, в котрых говорена форма русинського языка домінує. 17. септембра 2012 по скінчїню екстерных докторських штудій успішно обгаїла на Філозофічній факултї Пряшівської універзіты свою дізертачну роботу на тему **Орфоєпічна характеристика русинського языка на граніці выходо- і западославянських лінгвокультурных контактів. З основных прінціпіев русинської высловности** і здобыла научный титул „ПгД.“ (*PhD. – Philosophiae Doctor*) в штудійнім одборі 2.1.28 Славянськы языки і літературы, в штудійнім програмі Славістика. За великий плус обгаєной работы поважуєме нелем спрацованя даной темы, бо ей выслідки можуть послужыти к розробліню орфоєпічної уровни сучасного русинського языка, што дотеперь в словацькій русиністіці было зробене лем в назнаках, але і факт, же **на Пряшівській універзіті то была перша обгаєна работа – написана в русинськїм языку**. Хоць К. Копорова не робить довго в даній сфері, на основі дотеперь зробленого мы пересвідчены, же ей научно-педагогічна работа на універзіті є і буде приносом про розвой русинського языка і русиністіки в общім.

Ей найблизшым цілём є сконцентровати силы на то, жебы створити високошкольський учебник фонетіки і фонології, дисципліны, котра дотеперь была счаси роспрацована доцентом Василём Ябуром, а наслідно має намір проглубити баданя в даній проблематіці, яке може дати одповіді на розлічны вопросы з розвою русинського языка од найдавнішых часів і, в конечнім дослідку, може мати принос про лінгвістіку в шыршійм контексті.

Окрем того, К. Копорова цілий час активно пише і публікує научны і публіцистичны статї, а найновше ай учебники. По здобыту научного титулу зачала выповняти задачі научной таёмнички в рамках ІРЯК ПУ, організує і веде научны семінары карпаторусиністіки, які од року 2009 організує інштїтут, є едіторков научного рецензованого зборника *Studium Carpato-Ruthenorum*, який од року 2009 выдає інштїтут, од року 2010 є учительков русинського языка на *Studium Carpato-Ruthenorum – Міджінародній літній школі русинського языка і културы*, яку на Пряшівській універзіті організує інштїтут, запоєє ся до научных проєктів в рамках научных аґентур КЕґА, ВЕґА, АПВВ, Аґентура про структуралны фонды Европской унії Міністерства школства СР, Уряду влады СР і других. Свій час – в ролі учительки і председкыні Сполку русинських писателів СР присвячує култівованю літературной продукції русинських писателів, а окреме тым молодым людём, у котрых збагне талант на літературну і публіцистичну творчость. Выслідки їх сполочной работы – про яку ся снажить здобывати ґранты на выдаваня і оцінёваня творчости – мож уж дакілько років відіти на сторінках русинських періодік *Русин* і *Народны новинки*.

В тій шырокоспектралній роботі в світі русиністіки, школства, русинського културного і сполоченського жывота, але і в особнім жывоті ПгДр. Кветославі Копоровій, ПгД., у звязи з ей визначным юбілём жычіме много сил, здоровья і успіхів, жебы її шырокий круг інтересів і надале приносив благородны выслідки на хосен розвою Русинів.

На многая і благая літа, Квето!

Доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД., Інштїтут русинського языка і културы ПУ в Пряшові, фотка авторкы

В конкурзі Літературного фонду успішны і Русины

• Цїну Александра Павловича Юркови Харитуну передає председа Секції про оріґінальную літературу Літературного фонду в Братіславі ПгДр. Ґабор Чанда.

В Братіславі в сполоченськїм салі Зічівого палацу 10. юна 2014 зышли ся любителї і авторы красной літературы. Літературный фонд і того року оцінёвав творы найліпшых авторів умелецькой літературы написаной в словацькїм языку, але тыж в языках народностных меншын – в мадярьскїм, русинськїм і українськїм.

Творы, котры претендовали на Цїну Александра Павловича за літературну творчость в роках 2012 – 2013, оцінёвала порота про русинську літературу, членами котрой были: Івана Сливкова, Маріан Гевеші і Яна Трущїньска.

За оріґінальную літературу в русинськїм языку був оцінений Юрко Харитун за зборник поезії *Мої незабудкы* (Пряшів: Сполук русинських писателів Словеньска, 2013, 232 с.). Выдавательство Сполку русинських писателів єдночасно здобыло Узнаня Літературного фонду за визначный почін – Премію за літературну творчость в рамках Цїны Александра Павловича за roky 2012 – 2013 здобыли: Миколай Ксеняк за книжку *Споминкы і очекованя* а Квета Мороховічова Цвик за переклад книжки Марії Хованцевой *Возьмий ня за ручки*.

Як сьме уж увели, цїну в рамках русинської літературы здобыв поет Юрко Харитун. Потвердив так якость своєї літературной творчости з років 2010 – 2011, кідь з Братіславы тыж собі одніс главну цїну за зборник поезії *Мої сны*. Ёго поетика є оріґінальна, самобытна, зрозуміла і є выразом русинського духа, який знає передати лем Ю. Харитун. Автор в сучасности жыє і творить у Кежмарку.

Миколай Ксеняк із Ружомберка премію здобыв за прозаїчну книжку *Споминкы і очекованя*. Вернув ся ним до тых найстаршых і найчароділнїшых часів, до дїтських років, до років молодости аж по одход до світа за освітов, абы в духовнім споїню з домовинов николи не забыв на своє корїня. Спомини суть про него важны. В них є зафіксована ёго філозофія погляду на світ і ёго зміны, як о тїм пише у заключной капітолї: „Спомини мають свою вагу тогды, кідь позерають до будучности.“ Авторви жєлаєме, абы ёго очекованя ся сповнили.

„Порота передала оцініня і Кветі Мороховічовій Цвик із Новых Замків, котра є в русинськїй літературі на Словеньску уж знамов і етаблованов авторков дакількох книжок поезії, окрем іншого, і дїтської книжки ґаданок. В тій звязи є переклад духовной поезії про діти природным продовжінем ей работы і збогачїнем сучасной русинської літературы про діти. Книга была оцінена за шырїня літературного русинського языка у наймолодшых читателів а таксамо за естетічний аспект, чому припомогли ілюстрації академічної маляркы Іткы Безуровой,“ тлумачіла модераторка Марія Шлоссерова слова председкыні пороты Іваны Сливковой.

Оцінены русинськы писателї діпломы сі перевзяли з рук члена пороты, поета і перекладачеля Маріана Гевешія. К успіху їм заґратуловав тыж председа wyboru Секції про оріґінальную літературу Ґабор Чанда і директор Літературного фонду Ладїслав Сердаґелі.

Русинська література ся на тїм форумі презентує як наймолодша. Як правило, оцінює ся книжкова продукція все за послїдні два roky. Вірїме, же і ту настане зміна так, як ся уж стало теперь при розділєваню цїн, кідь Русинам были в тїм році переданы, в порівнаню з минулым періодом, аж три оцініня.

Текст і фотка: Анґелїка ГОЛОМАНЄВА

• Маріан Гевеші передає тогорічну премію за русинську літературу Миколаєви Ксенякови.

• 19. юна 2014 за участі председателя Коморы посланців Парламенту ЧР Я. Гамачка (на фото читать приговор), посланців і сенаторів, визначних чеських і русинських гостей была презентована чеська версія мегапроекту «Народ нивыдкы» – «Narod odnikud». Ёго автор проф. П. Р. Магочій стоить першый зліва.

Русинам ґратулювали в парламенті Чеськой републіки

У просторах фоає парламенту Чеськой републіки (ЧР) у Празі (ул. Снемовні 4) одбыла ся визначна культурно-сполоченьска подія. 19. юна 2014 за участі председателя Коморы посланців парламенту ЧР Яна Гамачка, далшых посланців і сенаторів, чествованых чеських і русинських гостей была презентована чеська версія мега-проекту «Народ нивыдкы» – «Narod odnikud» (Ужгород: Видавательство В. Падеяка, 2014). На презентації взяли участь: автор книги проф. Павел Роберт Магочій з Торонтської універзیتی, видаватель книги із Ужгорода Мґр. Валерій Падеяк, к. н., чеський тлумачник книги Др. Мірослав Копецький і многы далшы гости, про котрых карпаторусиньскы вопросы суть важнов частів їх культурных ці одборных інтересів.

Ід притомным на презентації ся приговорили председа Коморы посланців парламенту Чеськой републіки Ян Гамачек, посланець парламенту Іржі Юнек і автор книги проф. П. Р. Магочій, прес-таємник председа Коморы посланців парламенту ЧР Петыр Ворлічек (модератор акції). Акцію збогатили фрагменты тексту презентованой книги, котры выбрав і прочітав посланець І. Юнек, котрый ся добрі визнає в карпаторусиньській історії і сакралній архітектурі, в минулости був директором Регіонального музея у Высокім Міті. Вшыткы выступаючі підкреслили актуальность чеського видання, котре приносить читателєви визначны факты з общой історії Чехів і Русинів, але і високо цінить вплив чеськой демократічной сістемы на соціально-політичний, економічний і культурный розвой Підкарпатської Руси.

Видавательство подаровало сто фалатків презентованой книги бібліотекам універзит, научных і дипломатічных інституцій Чеська, а к тому по єднім фалатку каждому із двасто посланців парламенту ЧР.

Ілустрована історія виходить уж в девятій языковій верзії, вышла дотеперь главно в языках історічных сусідів карпатських Русинів – Словаків, Чехів, Мадярів, Українців, Хорватів, Румунів і др. Русины по півсторочу екзистенції без права на свою, заказану тоталітнов сістемов, народность назад ся стали частів великой родини центральноєвропейских народів. Презентована книжка многыма языками говорить о історії, культурі, традиціях і вірі карпатських Русинів. Валерій ПАДЕЯК, фотка автора

ЯЗЫКОВА КОНСУЛТАЦІЯ (11)

В дакотрых діалектах кінчать часослова на букву „л“. Чом ся в кодифікованій формі языка часослова кінчать на букву „в“ а не на букву „л“?

За основу кодифікації были взяты діалекты, в котрых закінчіння минулого часу часослов 1-ой, 2-ой і 3-ой особы єднотного чісла в споїну з субстантївами або містоназівниками мужского роду ся кінчїть на „в“.

Іде властно о проблематіку вживаня буквы „в“ у русиньскім языку, котра ся в літературнім языку і діалектах взятых за основу кодифікації хоснує на місті кінцєвого „л“, який заперать склад – і тогды ся мінить на білабіалне [ŷ] – в графічнім выражіню пишеме „в“. Суть то позиції:

а) вже споминаного закінчіння минулого часу 1-ой, 2-ой і 3-ой особы єднотного чісла мужского роду: я писае, ты ходиє, він читає. Але в позиції **отвореного складу** ся хоснує „л“: писала, ходила, читала;

б) дале в споїну **-ов- < -ол-** в позиції міджі консонантами: вовк, повный, довг, довгий, довезный, жовтый, довбати, стовп, де таксамо высловлюєме білабіалне [ŷ] і пишеме букву „в“.

Доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД., ІРЯК ПУ в Пряшові

Одкрытя Памятника князёви Лаборцёви

5. юна 2014 в часі Днів Габуры одбыла ся торжественна подія – одкрытя Памятника князёви Лаборцёви на горі Вершок у Габурі.

Лаборець на кінцю IX. ст. був князём славянського племена Білых Хорватів на території міджі ріками Тиса і Дунай. Ёго мено першый раз находиме в мадярській кроніці „Gesta Hungarorum“ незнамого автора. Хоць історіци донднесь полемізують о тім, ці Лаборець досправды ествовав, переважна часть є пересвідчена о тім, же гей, бо події описаны мадярськым анонімом у цілости корешпондують з археологічними баданями. Хоць в народі память о князёви Лаборцёви жыє од давных віків, ёго особу спопуларізовали аж такы визначмны Русины XIX. ст., як Михал Лучкай ці Анатолій Кралицький. Є добрі, же і Габурчане оживили памятку на легендарного князя, і так сучасній ґенерації припомянули кус історії карпатських Русинів. -р-

Русины бісїдовали і о ПУЛЬС-ї

В Пряшові 28. юна 2014 проходило 12. засіданя Округлого стола Русинів Словеньска (ОСРС). Русины ся найвеце занимали легіслатівов, але выразили і свою позицію к далшій судьбі Піддукляньского умелецького народного ансамблю (ПУЛЬС), котрый їм не є легковажный, бо визначным способом помагать розвою русиньской культуры.

ОСРС на своїм засіданю докінчїв припоминкованя части приготвлєваной пропозиції Закона о народностных меншынах, котрый є присвячений народностным самосправам. Пропозицію, котра виходить од ОСРС, приготвил ґарант робочой ґрупи про легіслатіву і сучасный председа платформи Юдр. Андрій Ліґа. По цілковім докінчїню тексту закона буде пропозиція предложена на публічну діскузію.

Русиньска платформа ся занимала і вопросом одкликаня свого члена **Владиміра Марушіна** із функції директора ПУЛЬС-у. Тот був на засіданю ОСРС участный і членам высвітлив контекст свого одкликаня. Округлый стіл Русинів Словеньска ся не высловлєвав к тому, ці бывший директор був одкликаний правом, або ні. Обстоює своє, же рішаня Пряшівского самосправного краю діл, котры ся дотуляють русиньской народностной меншыны, мусить быти конзултоване з ей представителями. ОСРС ся зато писмом оберне на Міністерство культуры СР і Пряшівський самосправный край, жебы в будучности ся такый поступ завів. Русины будуть дале жадати і то, жебы ПУЛЬС перешов під справу Міністерства культуры СР.

Петро МЕДВІДЬ, пресовый говорця ОСРС, Веце інформації: www.pilip.sk

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Видавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгД., языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Адреса: Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 0917 171 912, IČO: 17079748. Реґістрацны чісла: ISSN 1339-5505, EV 327/08, MІС 49 438. Предплатне на рік є 10,- €; так істо і часопису Русин. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín 2014
Реалізоване з фінанчнов підпоров Уряду влады СР – програм Культура народностных меншын 2014

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+4

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2